

דוד כתב על כל פרשה ופרשה, דברים שבאו מהתכת
התורה שלמד בעומק נשמתו המיוחדת. לכבוד חתונתו
עם אהובתו מיטל הוצאנו לכבודם את דבריו בחוברת.
תהיה תורתו שלו לעילוי נשמתו הטהורה ולזכרו הטוב
והמבורך.

לעילוי נשמתו הטהורה
ולזכרו הטוב
של אהובנו
דוד שורץ הי"ד
נפל בקרב
כ"ז בטבת תשפ"ד
8 בינואר 2024

לחצו כאן

כדי לקבל את דברי
התורה של דוד

פרשת אחרי מות

מתוך 'לדוד ברכי נפשי' דברי תורה על סדר פרשיות השבוע, שכתב דוד שורץ הי"ד

מקפידים הם, ומשתתפים בצרת חבריהם בכל הזדמנות. כמוכן כי בכל אחד מן הצדדים ישנו חסרון. אחד נוטה לזלזל בדרך ארץ והשני נוטה לזלזל במצוות שבין אדם למקום. נראה לי בעומק הדברים, שהתורה, שחששה בדיוק מתופעות אלו, הזהירה: "אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתָּם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם..." כידוע אין אדם יודע מתן שכרן של מצוות ומה בין הידור בציצית צמר, לבין נתינת צדקה. רבי דורש במסכת אבות: "והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות" (ב, א). רבי לא חילק בין סוגי המצוות, בין מצוות שבין אדם למקום לבין מצוות שבין אדם לחברו. אנו מצויים לקיים את המצוות מתוך הסתכלות מורכבת על חיי החברה, תוך שילוב שני הצדדים יחד.

נראה לי כי בעומק הדברים התורה שחששה מאותן תופעות מלמדת באותו ציווי כיצד על האדם לקיים את המצוות, ומאיזה כיוון עליו לבוא באותו הזמן: "וְשִׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתָּם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם אֲנִי ה'".

האדם מחויב לשמור את כל דברי התורה ולהקפיד בקלה כבחמורה בכל ענין וענין. מנגד, דווקא בגלל החשש והסכנה האמורה הטמונה בכך, כותבת התורה "אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתָּם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם". בכל עת צריך יהודי לברר אם קיום מצוותיו אינו פוגע בחיי החברה, אינו גורע מקיום שגרת החיים של חבריו - "וחי בהם". אין בקיום המצוות ללא הסתכלות זו רצון ה' "האידיאלי". הקב"ה דורש מהאדם לקיים את המצוות תוך הסתכלות על חיי חבריו, על צרכי חבריו. ראוי להזכיר כאן מעשה נפלא שחז"ל מספרים (ירושלמי דמאי ד, א) על רבי פנחס בן יאיר שהלך ללמוד תורה בבית המדרש. בדרך הליכתו היה עליו לחצות את נהר גינאי, אולם הנהר עלה על גדותיו, ולא היה יכול להמשיך בדרכו. אמר פנחס בן יאיר לגינאי נהר: מה את מנע לי מן בית וועדא? עלי ללכת ללמוד תורה ואתה עומד בדרכי, ואכן נבקע הנהר, ועבר פנחס בן יאיר בתוך הים ביבשה. ראו תלמידיו שהלכו אתו את מעשיו, ורצו גם הם להצטרף. אמר להם: מאן דינע בנפשיה, דלא אקיל לבר נש מן ישראל מן יומיו, יעבור. רק מי שמעולם לא ביזה יהודי, ייחנה ממעשה הנס. רואים מכך לימוד נפלא. רבי פנחס בן יאיר לא התנה את האישור במי ששולט בכוונות ומהדר בכל עניין, או מי שנבחן על כל הש"ס בעל פה, הוא גם לא דרש לשם כך הידורים והפלטות בשמירת כל המצוות, או לכל הפחות מי שלא חטא ולא פגם מימיו - דברים שהם באמת מדרגות גדולות. אבל בשביל לגרום לשינוי טבע אין כל אלה מועילים. רק מי שלא ביזה ולא ציער בן אדם, הוא זכאי לעבור במים. החכמה הגדולה היא תמיד להחזיק בשני הצדדים, לשלב בין יראת השמים ולימוד התורה לבין גמילות החסדים וצרכי החברה.

"טוב אֲשֶׁר תִּאָחַז בְּזָה וְגַם מִזָּה אֵל תִּנַּח אֶת יָדְךָ כִּי יֵרָא אֱלֹהִים יֵצֵא אֶת כָּלָם" (קהלת ז, יח)

פרשה זו עוסקת בנושאים ייחודיים וביניהם עבודת יום הכיפורים במקדש, איסור שחוטי חוץ, מצוות כיסוי הדם, ואיסור גילוי עריות. בעוונותינו הרבים חרב בית מקדשנו, ועניינים אלו אינם מעשיים בצורה ישירה בזמן הזה וכדברי הגמרא: "דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח, עא). לאחר פירוט מצוות אלו, חותמת התורה בציווי כללי: "וְשִׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתָּם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם אֲנִי ה' (יח, ה). היות וכאמור אין עבודת הכהנים מעשית לנו בימים האלו אני אשתדל בעזרת ה' לבאר דווקא את עומק הציווי הנראה לי, שעל פי הנראה לעניות דעתי מעשי מאוד לימנו.

כותב רש"י: "וחי בהם - לעולם הבא שאם תאמר בעולם הזה והלא סופו הוא מות". מבאר אונקלוס: "בחי עלמא" ומסביר ה"חפץ חיים": "ר"ל בהם דווקא, בחוקותי ובמשפטי ולא בדברים אחרים". גדולי עולם אלו ורבים נוספים, מבארים שלמעשה הקב"ה אומר לאדם כי עליו להקדיש את חייו לשמירת המצוות ולחוקות התורה כדי לזכות בחיי העולם הבא, שהרי זוהי תכלית בריאת האדם. ידועים דברי הרמח"ל במסילת ישרים בפרק א: "נמצינו למדים כי עיקר מציאות האדם בעולם הזה הוא רק לקיים מצוות". אני אשתדל לבאר ציווי זה בצורה שונה לאור הבנתו.

סוגים שונים ומגוונים של שומרי מצוות ניתן למצוא בימינו. לעיתים ניתן למצוא אנשים גדולים הבקיאם בהלכות השולחן ערוך המהדרים בקלה כבחמורה, אך לצערנו יכולים "לזלזל" בעניינים שבין אדם לחברו. פעמים ניתן לראות את הצד השני של המטבע - אנשים טובים המכבדים כל אדם, מסייעים בכל הזדמנות אך במצוות אינם מקפידים כל כך. בישיבות ניתן לראות לעיתים את התופעה הראשונה בצורה בהירה. תלמידי ישיבה המהדרים בציצית תכלת העשויה צמר, המקפידים על פאות ארוכות אך נוטים לזלזל בעניינים שבין אדם לחברו. בוודאי הידורים אלה מבורכים מצד עצמם ולא צריך לומר, אולם אני רוצה להבהיר את המחיר שעלול לבוא בעקבות ההתעסקות היתירה עם אותם חומרות. הבעש"ט הקדוש כבר הזהיר מהסכנה מחששנות מוגזמת ומקפדנות יתירה וז"ל בצוואתו: "ואל ירבה בדקדוקים יתירים בכל דבר שעושה, שזה כוונת היצר הרע לעשות לאדם מורא אינו יוצר בדבר זה כדי להביא אותו לעצבות". חומרות אלו לעיתים עלולות לגרום את האדם למצבי לחץ, שמלווים אותו בזמן קיום המצוות ובכלל. הצד השני בוודאי גם הוא לא רצוי. לעיתים ניתן לפגוש יהודים שסוגיות מסוימות אינן מעסיקות אותם כלל, אינם שמים לבם לביור ההלכה והקפדה עליה אינה בראש מעייניהם. פעמים שאנשים אלו מקיימים את המצוות כי כך גדלו, והם אינם רואים בהן צורך מהותי מצד עצמם. במפגשים מסוימים עם סוגיות מורכבות הם נוטים "להעלים עין" חס ושלום. אולם, בנוגע לבין אדם לחברו